

Dr. Antonin Dvořák.

Spisal Fr. Grbič. ¹⁾

Nelahozeves je mestece pri Kralupu nad Vltavo na Češkem, za katero se je menda javnost malo zanimala v prejšnjem času. Saj je to kraj, kakršnih se nahaja povsod mnogo. V tem mestecu je živel gostilničar in mesar, kateremu se je rodil 8. septembra 1841. l. sin, ki so ga krstili na ime Antonín Leopold. Nad zibelko tega deteta so pele rojenice svoje vesele pesmi ter ga zibale v najslajših melodijah, katere so mu podarile kot rojstni dar za vse njegovo življenje.

Temu srečnemu zemljanu prirejajo sedaj po vsej češki zemlji na oslavo njegovega 60letnega rojstnega dne burne ovacije s predavanji in koncerti. Tudi slovensko umetniško društvo si je štelo v prijetno dolžnost, da se pridruži svojim severnim bratom pri njih proslavljanju svojega rojaka ter tako vsaj nekoliko stori v proslavo slavljenca, velikega in slavnega umetnika Slovana, in zato je priredilo glasbeno akademijo. Ta slavljeneec je dr. Antonin Dvořák, največji in najslavnejši sedaj živeči skladatelj.

Ko sta razvidela učitelja J. Spitz v Nelahozovesi in A. Liehmann v Zlomnicih, kamor je bil Dvořák poslan, da hodi v tretji razred ljudske šole, in pa organist Hancke v Češki Kamenici iz njegovih napredkov v igri na goslih in na klavirju in pa iz preludij na orgle, da ima dečko veliko nadarjenost za glasbo in da more doseči v tej umetnosti visoko stopnjo dovršenosti, mu njegov oče ni delal nikakih zaprek, da se je posvetil popolnoma tej stroki. Saj je bil oče sam velik ljubitelj glasbe ter je zavoljo nje pogostoma zane-marjal svoj obrt na veliko nevoljo svoje obiteli. Zaradi tega tudi sin Antonin ni mogel pričakovati izdatne podpore z doma pri svojih študijah. Vendar pa pravi talent, notranje prepričanje o svojem poklicu in ljubezen do njega se ne ustrašijo takih zaprek, in tako je šel tudi Antonin Dvořák leta 1857. v Prago, kjer je vstopil v orglarsko šolo. Tu so mu bili učitelji J. Blažek, K. Pitsch in J. Krejčí.

Dvořák je moral pretrpeti velike boje za svojo eksistenco. Stopil je v privatni in takrat dobro poznani K. Komzákov orkester kot vijolist. Leta 1862. se je ustanovilo začasno narodno češko gledališče v Pragi, v katerem je bil ta orkester takorekoč nekak temelj

¹⁾ Predavanje v akademiji »Slovenskega umetniškega društva« v proslavo Dvořákovega jubileja dne 8. decembra 1901.

današnjemu orkestru češkega narodnega gledališča. V njem je sodeloval do leta 1873. tudi Dvořák kot vijolist. 9. marca 1873. leta pa je izvajal pokojni skladatelj Karel Bendl v koncertu »Hlahola« njegov »Hymnus«, ki je dosegel izreden uspeh in je ž njim opozoril javnost na veliki talent Dvořakov. Še sedaj se živo spominjam iz dobe svojega prejšnjega umetniškega delovanja slučaja, ko sem prvič imel priliko spoznati Dvořáka, in to v času njegovega sodelovanja v orkestru češkega gledališča. Bilo je leta 1869., ko sem po dokončanih svojih študijah na praškem konservatoriju prvič nastopil kot Manrico v operi »Trubadur«. Če se ne motim, je bila orkestralna izkušnja za predstavo 10. aprila v gledališču. Dvořák je bil takrat vijolist v orkestru.

Moja umetniška pot me je peljala v početku avgusta istega leta iz Prage v Zagreb, kjer sem bil angaževan pri tamošnji operi kot prvi tenorist. Tamkaj sem čital leta 1873. v čeških listih o že poprej omenjenem izvajanju njegovega »Hymnusa« v Hlaholovem koncertu in zopet o drugih koncertih, v katerih so se izvajali njegovi »Moravski dvospevi« in druge njegove kompozicije. Da je imel »Hymnus« izreden uspeh, sem že omenil. O dvospevih in drugih kompozicijah pa se je kritika še posebno pohvalno izrazila, omenjajoč, da je Dvořák velik talent, ki obeta mnogo. Zopet pri drugi priliki omenja, da sta se izrazila o Dvořáku jako laskavo tudi glasoviti pokojni skladatelj Brahms in sloveči glasbeni estetik in kritik Hanslick ter dostavlja: »s tem talentom bomo imeli v prihodnje še računati«. Tudi o tem se je tedaj pisalo, da je zložil Dvořák opero »Král a uhliř«.

Leto 1873. je prineslo v življenju Dvořákovem nekakšen preobrat. Izstopivši iz gledališkega orkestra, je prevzel mesto organista v cerkvi sv. Vojteha v Pragi. Majhna plača, ki je zvezana s tem mestom, pa ni zadostovala za skromne vsakdanje potrebščine, tem manj, ker se je 17. novembra istega leta poročil z gospodično Ano Čermákovo, hčerjo praškega zlatarskega mojstra. Moral se je tedaj ukvarjati še s privatnim poučevanjem. Ta skrb za vsakdanje potrebe je izginila deloma šele potem, ko mu je bila podeljena kmalu nato za več let državna ustanova za umetnike v znesku nekoliko sto gold. V komisiji za te ustanove sta bila tedaj sloveči kritik Hanslick in dirigent Herbeck na Dunaju. Ko pa je namesto poslednje imenovanega vstopil v to komisijo skladatelj Brahms, tedaj so se gmotne razmere Dvořákovske znatno predrugačile in izboljšale. Malo njegovo priporočilo berlinskemu založniku muzikalij Simrocku je zadostovalo, da je vzela njegove »Moravske dvospeve« v zalogo. To je

bila Dvořákova sreča. Leto 1878. je izdal isti založnik njegove »Slovanske plese« (prva serija) na svetlo. Če se ne motim, je dobil Dvořák od založnika 300 mark za nje, založniku pa so nesli po mojem mnenju gotovo 30.000 mark. Nič ne de! Prinesli so tudi Dvořáku, kar je bilo še več vredno. Ž njimi si je utemeljil namreč svojo slavo, ki je bila poroštvo za njegovo prihodnje blagostanje. Simrock je imel zveze z angleškim glasbenim trgom, kamor je pošiljal Dvořákove skladbe. Te so se v Angliji tako priljubile, da so si jih od dne do dne več želeli. Dvořák jim je tem laglje ustrezal, ker je imel nakopičene iz prejšnjih časov polne zaboje svojih kompozicij. Nekateri, ki mu niso ugajale samemu, je pa žrtvoval že pred tem plamenom. Tedaj se ni bilo treba Dvořáku ukvarjati več s privatnim poukom. Živeti je mogel s svojo rodbino od samega avtorska honorarja in posvetiti ves svoj čas edino le svojemu skladateljskemu poklicu.

Za Dvořákovo popularnost v Nemčiji si je pridobil razen že navedenih veljakov velike zasluge tudi znameniti kritik Louis Echert, posebno pa še slavni dirigent Hans Richter, ki je izvajal v svojih koncertih Dvořákova dela in jih tolmačil. Temu je posvetil Dvořák iz hvaležnosti za to leta 1880. komponirano simfonijo v D-duru (op. 60.). Ko je Dvořák v tej dobi zložil svojo čarokrasno »Stabat Mater«, je postal s tem delom v angleških glasbenih krogih na enkrat popularen. Na priporočilo Hansa Richterja je bil povabljen v London, da diriguje tam svojo »Stabat Mater«. To je bilo leta 1884. Kakšno senzacijo je to napravilo ne le v čeških glasbenih krogih, ampak v vsem glasbenem svetu, mi je šc sedaj v dobrem spominu. Ime Dvořákovo je postalo čez noč slavno. Jaz sem tedaj deloval še kot profesor solovega petja na konservatoriju v Lvovu, a simpatija in zanimanje, s katerim sem zasledoval Dvořákovo delovanje od onega časa, ko sem ga prvič videl v češkem narodnem gledališču, me je gnalo vedno z nekako notranjo nepotrpežljivostjo vse tiste dneve v kavarno, ko sem vedel, da prihajajo angleški ilustrovani listi tja. Med drugim so prinašali ti listi tudi podobo in biografijo Dvořákovo ter se niso mogli dosti načuditi, kako je mogoče, da se je vedelo dosedaj o umetniku, ki je ustvaril že toliko umotvorov, primeroma tako malo, a sedaj pa na enkrat čez noč vzhaja kot svetlo žareča zvezda velikosti prve vrste na glasbenem obnebu. Hm! Stara pesem: »Nemo propheta in patria«. S tem ni rečeno, da niso njegovi rojaki poznali in pripoznavali velikega talenta Dvořákovega. Dobro so vedeli zanj ter ga tudi priznavali kot jako nadarjenega

skladatelja, toda prava slava njegova datira iz dobe njegovega angleškega potovanja, odkoder se je vrnil v svojo domovino kot zmagovalen vitez, pred katerim se je vse klanjalo.

Slavo Dvořákovo so potrdila tudi kmalu višja odlikovanja. L. 1888. ga je imenovalo »Učeno društvo« v Belem gradu za svojega dopisujočega člana, l. 1891. je postal član »Češke akademije« v Pragi in ravno tega leta ga je imenovalo vseučilišče Karel-Ferdinandovo v Pragi in pa v Cambridgu za častnega doktorja.

Leta 1892. se je ločil Dvořák od svoje domovine ter je prevzel ravnateljstvo narodnega konservatorija v Novem Yorku, kamor so ga povabili pod jako sijajnimi pogoji. Hrepenenje po svoji domovini pa ga je gnalo že leta 1894. za kratek obisk zopet v njegovo domovino, kamor se je leta 1895. za stalno povrnil. Kratka doba njegovega bivanja v Ameriki pa je zadostovala, da si je Dvořák v gmotnem obziru tako pomogel, da je danes imovit mož. V to dobo spada mnogo njegovih umotvorov, ki se odlikujejo po karakteristiki tamošnjega narodnega življa.

Še pred odhodom v Ameriko, leta 1890., je sprejel Dvořák profesuro za praktično vežbanje v kompoziciji na praškem konservatoriju in to mesto je zopet zavzel, ko se je vrnil v Prago. Ko je bil umirovljen pred nekoliko meseci poprejšnji, jako zaslužni ravnatelj Benewitz, imenovali so dr. Ant. Dvořáka za njegovega naslednika, in tako je sedaj ravnatelj praškega konservatorija.

Dvořáku je bilo rojenih 9 otrok. Izmed teh živita 2 sinova in 4 hčerke. Hčerka Otilija je poročena s sekundistom slavnega češkega kvarteta, g. Josipom Sukom, ki je eden izmed najbolj nadarjenih mlajših čeških skladateljev; Magda pa dovrši letos konservatorij in je že sedaj tako izborna pevka, da je že v nekoliko koncertih nastopila z velikim uspehom. Ob svojih počitnicah po letu preživi Dvořák s svojo rodbino večjidel na svojem posestvu v Ovčinu na Vysokem, kjer se, uživaje lepoto narave, lahko bavi nemoten z oživotvorenjem svojih genialnih glasbenih zamišljenj in kjer se lahko bavi s svojo najljubšo zabavo, s toliko mu ljubimi golobi.

* * *

Ako hočemo dobiti pristno ali vsaj približno sliko o delovanju kakega umetnika, je najboljša, ako pregledamo njegove umotvore iz različnih dob njegovega delovanja, ali pa jih razdelimo v razne oddelke po njih karakteristiki.

Umetniško delovanje Dvořákovo bi se dalo nekako približno razdeliti v 5 dob. Prva doba sega do leta 1873., ko je Dvořák, javno

še nepoznan, nastopil v Hlaholovem koncertu v prvič s svojim »Hymnusom« kot nadobuden skladatelj s sijajnim uspehom. Sicer je že pred tem Smetana uvedel Dvořáka v javnost s scherzom njegove D-moll-simfonije, kar pa ni v javnosti napravilo globokejšega vtiska. Druga doba se je začela nekako leta 1873., ko so prišle njegove skladbe, po Simrocku izdane, v javnost, kakor »Moravski dospevi« in leta 1878. tiskani »Slovanski plesi« (prva serija). V to dobo spadajo med drugim simfonije v B-duru, Es-duru, D-mollu in F-duru (prve tri imenovanih simfonij niso izšle tiskane), potem opere »Král a uhlíř«, »Tvrde palice«, »Vanda« in »Šelma sedlák«, nadalje »Slovanske rhapsodije«, kvarteti na lok v D-mollu, Es-duru in E-duru ter mnogo drugih. Posebno pa je omeniti še prekrasno kompozicijo »Stabat Mater«, katero je zložil Dvořák v tej dobi in ki ga je napravila v letu 1884. v Angliji tako popularnega. Ž njegovim potovanjem tega leta v Anglijo se pričinja tretja doba Dvořákova. V to spadajo simfonija v D-mollu (op. 70.) in v G-duru (op. 88.), kantata »Svatební kořile«, oratorij »Svatá Ljudmila« in »Requiem«. V operni stroki sta prirasla do leta 1888. operi »Dimitrij« in »Jakobín« ter glasba k drami Josip Kaj. Tyl od Šamberka. Nadalje je omeniti troje genialnih uvertur »V prirodi«, »Karneval« in »Otello«, ki jih je Dvořák napisal kar na mah eno za drugo. S tem se je ločil Dvořák od svoje domovine ter šel, kakor že omenjeno, leta 1892. v Ameriko. Z Ameriko se pričinja četrta doba njegovega delovanja. Kompozicije iz te dobe se odlikujejo vse, počenši od njegove simfonije v E-mollu (op. 95.) pa do violončelovega koncerta, (op. 104.) s karakteristiko tamošnjega narodnega življa v glasbi. Kratko po svojem obisku iz Amerike leta 1894. je napisal Dvořák dva znamenita kvarteta na lok v As-duru in G-duru (op. 105. a in b). Ne dolgo na to pa je mojster Dvořák presenčil glasbeni svet s tem, da je opustil komponovanje arhitektonično formalnih skladb ter postal s svojimi skladbami pristaš takozvane programne glasbe. Ta preobrat je karakteristikon pete dobe njegovega delovanja. V to dobo spadajo simfonijske basni »Vodník«, »Polednica«, »Zlaty kolovrat« in »Holoubek« na Erbenove balade ter »Písen bohatyrská«, katere skladbe je prištevati k programni glasbi. Tudi operi »Čert a Káča« in »Rusalka« itd. je napisal v tej dobi.

Treba bi bilo za natančnejši pregled in oceno Dvořákovega genija ter izredne njegove produktivnosti pregledati njegova dela po raznih glasbenih strokah, kakor komorne, simfonijske, operne, to je dramatične in različne lirične pevske in klavirske skladbe. Ker mi primanjkuje časa, naj se omejim le na glavne poteze.

Kakor Smetana, tako je delal tudi Dvořák prvi čas pod vplivom skladateljev Křížkovskega in Javurka. Od teh si je navzel narodnega duha narodne pesmi. Toda on ni oštal pri tem, ko si je osvojil to lastnost. Šel je dalje, ustvarjal je na podlagi tega obširnejše kompozicije, ki takorekoč v vsakem taktu pričajo, da je Dvořák naroden, češki skladatelj. To nam pričajo njegovi krasni zbori (op. 27., 29. in 43.). Vglobljenje v duh narodnih napevov je bila priprava za vse njegovo nadaljno umetniško ustvarjanje. V liriški stroki je staviti tu na prvo mesto njegove prekrasne »Moravske dvospeve«, iz katerih veje pravi narodni duh. In kakor so ti vrhunec iz prve, odnosno druge dobe mojstrove po karakteristiki narodnega duha, tako nahajamo ta karakteristikon tudi v »Slovanskih plesih« I. serije, v slovanskih rapsodijah in najboljše še v D-dur simfoniji, kakor tudi manj ali bolj v vseh njegovih poznejših kompozicijah in še posebno v njegovih mило in ljubko donečih, čarokrasnih pesmih, od katerih naj tu omenim razen že navedenih dvospevov ciklus »Milostné písne«, ciklus pesmi v narodnem slogu in ciklus »Ciganské melodije«.

Dasi niso klavirske skladbe Dvořákove prva stroka umetniškega delovanja njegovega, stoji vendarle umetnik tudi v tej stroki na umetniški višini. Vse te njegove skladbe pa imajo na sebi znak, da so se rodile v duši simfonika, ki je vajen delati le z večjim aparatom, namreč z barvami orkestra, kateremu ne zadostujejo proste konture. Zato je razvideti iz teh, da so nekako orkestralno mišljene in nekatere tudi tematično izdelane. Od klavirskih skladb njegovih je omeniti kot Dvořákovo špecialiteto njegove »Furianti« (op. 12., šte. 2. in 42.), enako kakor je »Polka« špecialiteta Smetanova. Poleg teh navajam njegove »Menuete« (op. 56.), valčke (op. 54.), »Dumke« (op. 12., šte. 1. in 35.), duhovito skladbo »Tema con variazione« (op. 36.), »Škotske ples« (op. 41.), »Masurke« (op. 56.) in mnogo manjših skladb, kakor »Impromptu«, »Intermezzo«, »Gigue«, »Ekloga« itd. Iz dobe njegove renaissance je na prvem mestu omeniti njegovih prekrasnih in globokočutnih »Legend« (op. 59., dva zvezka) za četveroročno igro. To je 10 skladb, polnih poezije, v katerih se javlja vsa notranjost rahlo in nežno čuteče duše umetnikove. Isto velja tudi o skladbah »Poetické nálady« (op. 85.). Ciklus »Ze Šumavy« (op. 67.), četveroročne skladbe, je pravi biser klavirske literature. Iz dobe angleško-ameriške naj omenim še dvoje ciklov »Suite« (op. 98.) in pa »Humoresk« (op. 101.), katere so dosedaj poslednje klavirsko delo Dvořákovo.

Vse klavirske skladbe Dvořákove karakterizuje posebnost, da v njih mojster ne dela nikdar koncesije klavirski tehniki na škodo misli glasbene koncepcije. Povsod je tehnika podrejena glasbeni misli in je le sredstvo za nje izraz. Druga posebnost je, da se nam zdi, kakor bi slišali iz njih orkester; to nam svedoči, da so bile orkestralno mišljene, in Dvořák je pozneje mnogo teh kompozicij tudi res sam instrumentoval. Vse dosedaj navedene skladbe spadajo med lirična dela Dvořákova. Nosil bi vodo v Savo, ako bi hotel tu govoriti na široko tudi o njegovih prekrasnih delih, kakor so oratorij »Sv. Ljudmila«, »Mrtvaški ženin«, »Stabat mater«, »149. psalm«, »Te Deum laudamus«, »Requiem« in »Missa solemnis«, saj so to dela, katera so raznašala po svetu slavo Dvořákovo in o katerih se je kritika enoglasno izrazila dostojno njih visoki umetniški ceni.

Preidimo sedaj k njegovim dramatičnim skladbam, to je k operam. Teh je napisal Dvořák osmero: »Kráľ a uhlíř«, »Tvrde palice«, »Vanda«, »Šelma sedlák«, »Dimitrij«, »Jakobin«, »Čert a Kača« in »Rusalka«.

Dva mogočna toka karakterizujeta delovanje skladateljev na opernem polju. Prvo smer karakterizuje takozvana zakončalna forma (geschlossene Form) pevskih točk v operi, katere le nekako za silo skupaj vežejo recitativi. V tej obliki so prejšnji čas komponovane skoraj vse opere. Karakteristika druge smeri je dramatičnost glasbe, katera se strogo drži podanega dramatičnega besedila, tako da dela glasba z besedilom skupno celoto, ki ne dopušča razkosavanja v posamezne arije, duete, tercete, ensemble itd., ki nimajo prave organske zveze med seboj. Drugo smer je dovedel Rihard Wagner na umetniško višino v svojih operah, katere je nazival glasbene drame (Musik-Dramen). Kakor vsak skladatelj novejše dobe, tako se je tudi Dvořák vdal prvotno z vso vnemo tej smeri. To priča že njegova prva opera »Kráľ a uhlíř«, ki se je pripravljala za predstavo v češkem gledališču že leta 1872. Toda Dvořák je pobral po neki izkušnji partituro in jo odnesel domov, tam pa jo je vrgel v ogenj. Sedel je pa precej zopet k delu ter jo vnovič komponoval. 24. novembra 1874. l. se je nato pela v prvič, in to s sijajnim uspehom v češkem narodnem gledališču. Kritika ga je tedaj imenovala nadobudnega naslednika Smetanovega. Kak umetnik energične vztrajnosti je Dvořák, nam svedoči to, da je to opero, kakor pravijo, trikrat iz novega predelal.

Pozneje se je Dvořák oddalil od tega sloga in je napisal opero »Dimitrij«, v kateri je delal koncesije staremu slogu! S tem je prišel s smerjo, katero je gojil Smetana v svojih operah, v navzkrižje in

se je nekako odstranil moderni smeri, namreč dramatičnosti dejanja. Toda povrnil se je kmalu zopet k Wagnerjevemu vzoru in zato je opero »Dimitrij«, katero je prvotno zložil leta 1882. za časa svojega bivanja v Ameriki, leta 1894. popolnoma predelal v modernem slogu. Največje dramatične vrednosti pa sta njegovi operi »Čert a Káča«, leta 1899. napisana, in posebno njegova poslednja opera »Rusalka«, katera se je letos predstavljala v češkem narodnem gledališču z ogromnim uspehom.

V komični operi je bil Dvořáku vzgled Smetana in njegovi komični operi »Tvrde palice« in »Šelma sedlák« stavi kritika po bok Smetanovi »Prodani nevesti«.

Skoraj še na višji stopnji umetnosti stoji Dvořák v svojih komornih kompozicijah. Izmed teh naj tu omenim posebno Serenade v D-mollu (op. 44.), o kateri je pisal svoj čas bistroumni nemški kritik Ehlert, da je mogel tako delo napisati le umetnik Dvořákovega genija. Sekstet za godala v A-duru (op. 48.) pa je uvedel slavnoznanij violinski virtuoz Joachim v Berlinu na koncertna tla in je s tem odprl Dvořáku vrata v koncertne dvorane v tujini.

Na najvišji stopinji umetniške dovršenosti pa stoji Dvořák v svojih simfonijah. Kot simfonik je Dvořák neomejen samovladar, ki nadvladuje z vsemi sredstvi, katera mu nudi glasbena umetnost. Kot tak nima sedaj živečega tekmeca. Napisal je dosedaj pet izdanih simfonij. V teh se je izkazal Dvořák pravega mojstra simfonijske oblike, v kateri obdeluje svoja zasnovna temata z le njemu lastno energijo in spretnostjo.

Pri vsem tem pa je on instrumentalist in kolorist, kakršnemu je treba iskati para. Zraven tega občudujemo bogastvo njegovih originalnih, globokočutnih melodičnih iznajdb, ki se izlivajo iz njegovih skladb, kakor da zajema iz nikdar mu usahljivega vira. Zato ga tudi nekateri prisposodablajo skladatelju Schubertu. Kot inštrumentalnega-kolorista pa bi ga bilo primerjati po živih in krasnih barvah slikarju Mackartu, po vsebini, katera preveva narodni značaj, slavnemu Murillu, čigar tipi, povzeti neposredno iz ljudstva španskega naroda, delujejo tako mogočno in privlačljivo na ogledovalca njegovih umotvorov, po umetniški glasbeni koncepciji in po energični izrazovitosti njegovih originalnih misli pa genialnemu Böcklinu.

Našemu občinstvu je Dvořák v koncertni dvorani mil in dober znanec. Že pred leti je izvajal nekdanji čitalniški pevski zbor Ljubljanski par njegovih vokalnih kompozicij. Naša »Glasbena Matica« pa, ki prišteva Dvořáka med svoje odlične častne člane, si je pri-

dobila s tem velikih zaslug, da izvaja že mnogo let njegove glasbene umotvore s posebno ljubeznijo in razumnostjo. Izvajala je dosedaj naslednja njegova dela: »Slovansko rapsodijo« v D-duru, »140. psalm«, vokalna mešana zbor: »Padle so pesmi v dušo mi« in »Žitno polje«, »Kmetovalčeva himna«, mešan zbor s klavirskim spremljevanjem, »Stabat Mater«, »Mrtvaškega ženina«, »Sv. Ljudmilo« (I. del), »Hymnus« (op. 30), »Simfonijo v D-duru«, »Slovanske plese«, C-dur, E-moll in F-dur z orkestrom, »Te Deum«, uverturo »Carneval«, iz cikla: »Moravski dvospevi«: »Da jaz te zapustim«, »Godba, le igray« in »Rasi, rasi, travica«, iz cikla op. 20. dueta »Usoda« in »Zadnja želja«, iz cikla op. 38. dvospeve: »Prazen up«, »Kita« in »Bolest«, in »Trija« za klavir, gosli in vijolončel op. 65. ter »Dumke« op. 90. za iste inštrumente.

Dvořákovih del je izšlo dosedaj v tisku 111. Njih umetniška ocena bi se dala približno s kratkimi besedami takole izreči: Originalnost v koncepciji glasbenih misli, nenavadna ritmika, izredna rahločutna melodijoznost, ki sega neposredno v srce poslušalcev, mojstrsko vladanje z vsemi glasbenimi oblikami in izredno bleščeč kolorit v njegovi inštrumentaciji, s katerim nam slika svoje glasbene misli. Vrhutega je pa še posebno omeniti narodnega življa, s katerim so prepletena njegova dela.

Ni torej čuda, ako je češki narod prirejal ob 60letnem rojstnem dne temu umetniku in mu še sedaj prireja burne ovacije, saj je on storil za proslavo in boljše spoznavanje češkega imena in češkega naroda v tujini več nego mnogo njih skupaj, kateri se prištevajo med največje narodne može.

A dasi so pripoznali Dvořákov genij največji tuji kritiki, vendar so se tudi tuji pritlikavci zadirali v umetniško Dvořákovovo delovanje, posebno še zato, ker veje iz njegovih del duh slovanskega, češkega življa. Takim ljudem ni nič všeč, kar ni vzraslo na njih zelniku. Toda le enkrat je kričal največji kričač na svetu tako, da ga je slišal ves svet, in to — v Noetovi barki. Dandanes ne prevpijejo več sveta, po katerem je slavil Dvořákov genij svoje viteštvo . . .

Mi ljubimo najbolj cvetice, ki so jih rodili naši travniki in gaji, naša domača tla. Njih vonjava nam najbolj ugaja in zato si jih pripenjamo na svoje prsi, na oni kraj, kjer nam bije srce. Umetnika pa, kateri nam požlahtnjuje te domače cvetke, jih povija v krasne šopke in iz njih spleta nevenljiv venec slave domače umetnosti, tega umetnika nosimo v srcu. In temu umetniku, velikemu dr. Antonínu Dvořáku, kličemo iz dna svoje duše: Slava!

